

Extern påverkansagenda för Västra Götalandsregionen 2018 – 2021

En samhällsaktör med rätt att påverka

Västra Götalandsregionen (VGR) är en del av ett större nationellt, europeiskt och globalt sammanhang där vår utveckling är beroende av beslut och processer som vi själva inte äger och styr. Som samhällsaktör har vi ett ansvar för att utveckla och bidra till samhället i stort utanför vår egen regionala gräns, liksom att påverka utvecklingen i en riktning som gynnar Västra Götaland och invånarnas intressen.

VGR:s påverkansarbete handlar om att utveckla samhällsfrågor utifrån ett västsvenskt perspektiv. Det kan handla om vitt skilda frågor, från att påverka beslutsfattare så att viktiga infrastrukturinvesteringar förläggs till Västra Götaland till att skapa rätt förutsättningar för att driva igenom omställningen av hälso- och sjukvården. Påverkansarbetet är ett sätt att genomföra politiskt fattade beslut och samtidigt förhålla sig till den omvärld som styr förutsättningarna.

Ett framgångsrikt påverkansarbete kräver tydlighet kring de frågor vi vill förändra. Påverkan är en del av det dagliga arbetet i möten med externa aktörer, genom de organisationer VGR är medlem i samt under större arrangemang. Vårt påverkansarbete vilar på följande grunder:

- Vi för vår egen talan
- Vi är transparenta och öppna med vilka vi träffar och vilka frågor vi driver
- Vi söker allierade, vårt budskap blir starkare om det förs fram tillsammans med andra
- Vi matchar budbärare utifrån den vi ska möta. VGR:s förtroendevalda och tjänstepersoner agerar på olika arenor och nivåer utifrån sina respektive roller

Varför en påverkansagenda?

En påverkansagenda samlar och tydliggör VGR:s intressen i ett antal frågor där VGR behöver agera samfällt och uthålligt över tid för att påverka och få till stånd ett nationellt och/eller europeiskt beslut i en prioriterad fråga. Med en samlad agenda vill VGR gå från att reagera till att agera i långsiktiga frågor som påverkar utvecklingen i Västra Götaland. Genom att konkretisera och förtydliga budskap är målet att bli mer effektiva och synliga i påverkansarbetet.

Kriterier för påverkansfrågor

För att en fråga ska ingå i påverkansagendan måste ett antal kriterier uppfyllas. Det finns många frågor som är viktiga för VGR att påverka, men alla frågor finns inte på påverkansagendan, enligt nedan kriterier, utan bedrivs istället som ordinarie verksamhet i VGR.

Förutom att frågan ska vara kopplad till VGR:s styrdokument, inklusive detaljbudgetar, ska den vara:

1. av sådan dignitet att **konsekvenserna av att vi inte agerar blir betydande för VGR** eller Västra Götaland (detta innebär att vi själva initierar och driver frågor, och inte bara reagerar)
2. **kräver en kraftsamling av regionens resurser** för högsta möjliga utdelning – VGR behöver samlas och dra åt samma håll. En tydlig politisk förankring behövs där flera känner till och driver frågorna. Regionstyrelsens ledamöter kan agera kraftfullt och samfällt
3. en **långsiktig fråga** där VGR kan vara uthålliga över tid
4. en fråga som VGR har **en reell möjlighet att påverka**

Vår omvärld är i ständig rörelse och förändring vilket kräver att påverkansagendan är ett levande och flexibelt verktyg, och kan därför vid behov revideras årligen i samband med att regionfullmäktiges budget antas.

Påverkansfrågor

Påverkansagendan innehåller frågor av övergripande karaktär som syftar till att ge riktning i VGR:s påverkansarbete. Påverkansfrågorna och VGR:s exakta hållning kommer att specificeras, exempelvis i ett positionspaper, och antas i berörd nämnd.

Nedan presenteras sex påverkansfrågor som både tar sin utgång i VGR:s styrdokument och uppfyller kriterierna för en påverkansfråga.

1. Ökat regionalt självstyre

Sverige är i behov av en ny regional formation för att kunna hantera ändrade, och inte minst framtida, samhällsutmaningar såsom en ökad åldrande befolkning, miljö- och klimatutmaningar, och utvidgade arbetsmarknadsregioner. Under hösten 2016 valde dock regeringen att inte gå vidare med ett förslag om ny regional indelning.

2019 kommer samtliga regioner/landsting i Sverige att ges samma ansvar, men förutsättningarna för att axla det utvidgade ansvaret är fortsatt olika eftersom kraftiga skillnader i storlek och resursmässig förmåga kvarstår. Därmed kvarstår frågan om alternativa lösningar, till större och färre regioner, för att möta de bakomliggande behoven till förändring som trots allt kvarstår.

VGR är själv en stor region med såväl ansvaret som storleken och förmågan att hantera framtida utmaningar. Men en situation med regioner utan lika förutsättningar försvårar möjligheten för VGR att få ett utvidgat ansvar för statliga frågor som bättre lämpar sig på en regional nivå. Det gäller möjligheten att förstärka utvecklingsansvaret genom att ta över fler uppgifter som idag ligger på statlig nivå. Det handlar om möjligheten att klara sjukvårdens utmaningar dels på egen hand men också nationellt med regioner med ett gemensamt intresse.

Ett minskat regionalt ansvar och självstyre är på bekostnad av närheten och kunskap om de lokala förutsättningarna och invånarna.

Några exempel på områden där VGR bör få ökat ansvar eller självstyre:

- **Ökat ansvar för arbetsmarknadsfrågor och kompetensförsörjning**

Idag finns flera utbildningsformer som genom ett ökat regionalt mandat skulle kunna användas på den regionala och lokala nivån för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Tillsammans med samarbetspartners vill VGR ta ett ökat ansvar för i första hand yrkeshögskolan och regional yrkesvuxenutbildning. Regional styrning av resurser och inriktning på dessa utbildningar kan ingå i ett utökat regionalt mandat. Validering är ett matchningsinstrument som med adekvat finansiering kan spela en mycket större roll än idag och som kan ingå i det regionala uppdraget för arbetsmarknadsfrågor och kompetensförsörjning. Även arbetsmarknadsutbildningar är en utbildningsinsats som skulle kunna spela en betydligt viktigare roll lokalt och regionalt än de gör idag.

- **Minska öronmärkningen av statliga medel kopplat till t.ex. kultur, näringsliv samt hälso- och sjukvård**

Färre öronmärkta statliga medel och fler generella medel inom områdena kultur, näringsliv och hälso- och sjukvård ger VGR större möjlighet att rikta insatser utifrån regionala prioriteringar och de behov som finns i Västra Götaland.

- **Ökat ansvar för de delar i Landsbygdsprogrammet som avser generell landsbygdsutveckling**

Verka för att regeringen ska möjliggöra att regionalt tillväxtansvariga kan ta ett helhetsansvar för sitt territorium, d.v.s. de delar i EU:s landsbygdsprogram som avser generell landsbygdsutveckling bör inkluderas i regionernas ansvar för regional utveckling.

Påverkansperspektiv: VGR bör driva frågan om regionernas ansvar, förutsättningar och självstyre i regeringens budget samt påverka ansvariga departement för att VGR ska få utökat ansvar/självstyre i ovannämnda frågor. Exempelvis bör det i den nationella förordningen för tillväxtansvariga adderas ett antal områden som regionen ansvarar för.

2. Lokalisering av statliga myndigheter och verksamheter till Västra Götaland

Västra Götaland och Göteborg är felfördelade utifrån myndigheters lokalisering vilket får negativa effekter på vår arbetsmarknad och attraktivitet. Västra Götalands invånare har en hög utbildningsnivå och länet har goda förutsättningar för att tillgodose myndigheters kompetensbehov.

Regeringen bedriver en aktiv utlokalisering av statliga myndigheter till en större del av landet. I den här processen är det viktigt för Västsverige att fler myndigheter som knyter an till starka näringslivsområden lokaliseras i Västra Götaland. Det kan också handla om lokalisering av andra verksamheter som gynnar Västra Götaland. Näringslivsstrukturen på orten bör beaktas på samma sätt som andra myndigheters närvaro sett till kompetensförsörjning och regional tillväxt. På samma sätt bör möjligheten till utbyte och samverkan med lärosäten i frågor som kompetensförsörjning, kompetensutveckling och forskning beaktas.

Påverkansperspektiv: VGR bör fortsätta driva vikten av lokalisering av statliga myndigheter och verksamheter till Västra Götaland och driva frågan om att regioner ska bli en samrådspart inför beslut om lokalisering av statliga myndigheter.

3. EU:s politik för sammanhållning, forskning och innovation

Efter 2020, när EU:s nya långtidsbudget antagits, inleds en ny period för EU:s stöd för tillväxt och utveckling (sammanhållningspolitiken), för forskning och innovation (ramprogrammet för forskning och innovation) samt för kultur och kreativa näringar (programmet Kreativa Europa). Storbritanniens utträde ur EU, s.k. Brexit, kommer innebära att EU:s totala budget minskar och därmed påverka hur mycket medel som finns i de olika fonderna och programmen. Betalningsviljan minskar också bland flera medlemsstater, vilket ytterligare kan minska budgetramen.

För att lokala perspektiv ska kunna säkras är det angeläget att lokal och regional nivå är med tillsammans med nationell och europeisk nivå och styr genomförandet av EU:s budget. Det talar också emot en svensk centralisering av programmen. Det är viktigt att alla regioner även fortsättningsvis får medel till regional utveckling, inte bara de resurssvagaste regionerna.

Påverkansperspektiv: VGR bör påverka EU:s långtidsbudget med fokus på sammanhållningspolitiken. VGR bör även påverka nationell nivå vad gäller ramarna för hur den svenska potten strukturfondsmedel fördelas, både vad gäller prioriterade områden och fördelningen mellan regionalt och nationellt styrda medel. VGR bör även påverka EU:s nya ramprogram för forskning och innovation samt för kultur och kreativa näringar så att västsvenska aktörer och VGR kan fortsätta delta aktivt i programmen och få hem resurser.

4. Statliga infrastruktursatsningar i Västra Götaland

Behoven av åtgärder i infrastrukturen är stora i Västra Götaland. Åtgärderna är avgörande för konkurrenskraften och den hållbara utvecklingen. Inte minst för att skapa en dynamisk arbetsmarknadsregion, för att ställa om mot ett hållbart transportsystem, för att nå klimatmålen samt för att nå målen om ett ökat kollektivt resande i regionen. Av stor betydelse för regionens klimatarbete är att regionen jobbar med påverkansarbetet på nationell nivå. Det hållbara resandet påverkas även av styrmedel och incitament så som lagar och regler, skatter och subventioner. Här har regionen begränsat inflytande, men ambitionen är att jobba för att det ska bli lätt för individen, företag och organisationer att välja hållbara resesätt.

Var fjärde år revideras den nationella planen för transportinfrastruktur. Planen som löper under tolv år omfattar alla statliga investeringar och utredningar. Nästa nationella plan antas våren 2018 och sträcker sig från 2018-2029. Idag finns sju objekt prioriterade i Västra Götaland som behöver rymmas i planen; ny stambana Göteborg-Borås, fyrspår på Västra stambanan, järnvägssträckan Göteborg-Oslo, slussarna i Göta älv, muddring av Göteborgs Hamn, regionala järnvägar, storstadsåtgärder och dessutom förväntas löftet om att färdigställa E20 infrias.

Investeringar i infrastruktur är i huvudsak en statlig angelägenhet och ska finansieras av staten. Trenden går allt mer åt att lägga över finansieringsansvar på regionerna och kommuner. Det är tydligt att ramen för statliga infrastruktursatsningar är för snäv. Behoven av

åtgärder i infrastrukturen är stora i Västra Götaland, och inte ens de mest överhängande bristerna kommer kunna bli åtgärdade under överskådlig tid om de ska finansieras inom befintlig ram. Det är särskilt tydligt i frågan om ny järnväg mellan Göteborg-Borås, där en etappvis utbyggnad i den takt som ekonomin tillåter kommer innebära en utbyggnadstid på ca sextio år från att den startar. För att kunna göra nödvändiga satsningar på infrastrukturen behövs en extern statlig finansiering, d.v.s. att finansiering löses utanför den nu gällande anslagsfinansieringen.

Påverkansperspektiv: VGR bör säkra nödvändiga investeringar i Västra Götaland samt verka för att staten finansierar infrastrukturinvesteringar utanför ram.

5. Integritetslagstiftningen riskerar att försämra vården

Skyddet av patienters integritet är idag så starkt att det riskerar att hindra en god vård. Integritetslagstiftningen hindrar möjligheten att dela patientinformation över vårdgränser, inom region och mellan organisationsnivåer. Lagrum krockar mellan integritet, god vård och patientsäkerhet. En helhetssyn på patientens hälsostatus försvåras.

Om omställningen av vården ska kunna realiseras, inte minst den digitala visionen, måste svensk och europeisk lagstiftning tolkas, tydliggöras och eventuellt förändras, samt tydlig praxis skapas.

Påverkansperspektiv: Hälso- och sjukvårdslagen och Patientsäkerhetslagen behöver gå före integritetslagstiftning. Personuppgiftslagen (PUL), dataskyddsförordningen (GDPR), samt den nya integritetsskyddsmyndigheten riskerar att stärka målkonflikten mellan hälso- och sjukvårdslagstiftningen och integritetslagstiftningen ytterligare. VGR bör påverka på nationell och eventuellt på europeisk nivå för att säkerställa att integritetsfrågor inte hindrar en god vård.

6. Kompetensförsörjningen till vården: Sjuksköterskeutbildningen bör förändras så att sjuksköterskor är mer förberedda när de kommer ut i arbetslivet

Kompetensförsörjningen till vården är en av de viktigaste frågorna för landstingen och regionerna att lösa framöver, och sjuksköterskor är en viktig grupp i sammanhanget. VGR anser att dagens sjuksköterskeutbildning inte matchar det arbete som krävs av sjuksköterskorna.

Arbetsgivaren behöver idag lägga mycket tid på förstärkt yrkesintroduktion. Utbildningen behöver således förändras för att bland annat innehålla mer praktik. En nationell standard behövs även för landets många olika sjuksköterskeutbildningar.

Påverkansperspektiv: VGR bör påverka regeringens utformning av sjuksköterskeutbildningen.